

L L E V A N T

DECEMARI CATOLIC MALLORQUI

Auy XI

Núm 401

ARTÀ 10 Ago-t 1927.

DEU I PATRIA

PREUS

Artà, i comarca any 4 Ptas.

A fora id 6 »

Extranger id 10 •

CROQUIS ARTANENCS

LA MARE DE DEU DE ST. SALVADOR

Ama els penyals la Reina Sobirana, com digué el poeta, i se complau de viure, encastellada i solitària, al bell cim de les nostres montanyes, abocada al carrer dels abismes, entre l'armònica remor dels pins, a l'ombra de les velles alzines negrejants entre les gracioses flors boscanes que li envien sos alens perfumats, les mates llentiscles i la randa humil de les estepes florides.

No'n sé el motiu, emperó a la Mare de Deu li tira la montanya. Hom diu si és per estar se més aprop del cel, temerosa d'anyorar-s'hi per la terra baixa, o perquè l'aire és més prim i sanitos i la naturalesa hi conserva sa virginidad esquerpa lluny dels homes que la profanen; o també perquè son una miranda sobre els pobles on ella hi brilla com un far rutilant.

El poble d'Artà ha tenguda la bona sort de que Nostra Dona Santa Maria escullís, per peana un de sos turons més armoniosos i suaus, que fructifica llargament amb les benediccions que ungeixen son terror i sembla un munt de b'at en mig de la planura agenollada. Com una tendre mare sollicita qui no gosa decantar-se de sos fills, ha triat un pujol qui frega el poble desde on otorgar-l'hi les seues mercés i rebre'ls en audiència. I el poble artanenc, atret per l'amor a la Verge de St. Salvador sempre hi está girat de cara i sent un irrefrenable impuls d'enfilarse per la muntanyola, trone

i casa d'or de la Mare de Deu.

D'aquí dalt ella presideix tota la comarca. Aquí dalt li arriben, quant bufa la solellada, les cançons dels batedors, montones i una mica tristes, les tonades dels llauradors i parellers, llargues com el solc que fan. Ella d'aquí veu les eres on s'hi capolla la palla i s'estloren les espigues les garberes color d'or brunyit que semblen temples primitius consagrats a les divinitats rústiques, els immensos oliverars de fulla argentada i verda, vestits amb hàbit de austeritat i penitència, tot la vall on el poble s'hi está assegut i la rodona de montanyes que li fan de cintell i li bullen al entorn, una sardana donant-se les aspres mans cantelludes. Ella d'aquí dona creixensa i tendror a l'hortalissa, fa goixar el sembrat i espletar els arbres i que ragin perpétuament les fonts sonores.

I veis l'august casal de St. Salvador, mig ermita i mig castell, hi convergeixen les mirades de tot el poble. Quant venien, altre temps de fora terme, estrets i prensats, com a figures encistades dias aquelles diligències tan calmoses i cansoneres que eren un símbol de la peresa, en ésser al Coll d'Artà tots se treien el capell i ressven la Salve. Era que, allà en fons, dret dins les tenebres, veien el Puig de Sant Salvador i saludaven sa Mare. I questa relligiosa i piadosa costum encara perdura. En venir de la banda de Morell,

quatsón an el Coll, an aquella estupenda i divina portalada oberta sobre un panorama sense fi desde on se colombrava l'antic Santuari, els bons artanencs també pensen amb sa Mare. Els qui feien camí de nit, els pastors i els carreters no s'oblidaven tampoc de trameter-li la seva escomesa quant veien bategar la llàntia del camaril, ull amorós i vigilant qui guaitava per la finestra abans de la reforma que ha llevat al santuari la mitat del carácter. En comensar la festa i en venir de fora vila pensen amb ella. Quant han d'anar a fora rei, que diria qualque pagés autèntic, venen abans a pendre'n comiat i a demanar li la seua benedicció natural perquè les tregui sempre a camí i les encengui un llum d'esperança si s'enfosqueix a l'ur entorn, quant les donzelles s'han de casar venen a aconsellar-se amb ella suplicant li beneïesca ses castes amors i que sos estimats les sien fidels. El poble, en tenir una alegria, n'hi fa part, en tenir una topada o socaire vé a cercar hi consol, i sempre hi trobareu gent qui puja i devalla per l'ampla graonada com per aquella que veié Jacob adormit. Es la gent que puja cap a la *Porta del Cel*, és la gent qui devalla després d'haver plegades mans a la seua Reina.

La llarguíssima escala, d'on han foragitat totes les herbes que li donaven un bell caient agre, sembla una cascada de pedra que s'estimba en silenci, montanya avall. A cada costat hi ha una cinta rebllida de plantes de colors agres i violents, amb parres plenes de sofre i xiprers tremolosos que aixequen

el pensament a Deu. El Rosari monumental, que du gravats en pedra indígena, els misteris de goig, de dolor i de glòria, fa més devota la pujada.

En esser damunt, la Mare de Deu tot d'una us hi convida a beure d'una aigua fresca com una rosa i us aixuga el front suorós amb un drap finíssim, invisible: l'oratiol qui vé de mar sonia amablement per l'ample portell que hi deixen les montanyes de S'Heretat. Les taparenes amigues de les esglésies i de les murades i que embenen, amb la verdor, les nafres dels edificis ruinosos, aquí hi creixen perfidiosament i estenen ses fulles rodonenques i molsudes. El temps i el sol, que dauren les fruites, han vestides amb una capa de rovell les parets i murades les quals donen trassa de castell minúscul an aquest santuari, testimoni de la pietat aranenca. Aquí la Verge Maria s'hi está, com una dolça mullot, entremig de gallines de corral i de figueres de moro i de cristià, dolces com un sucre i saboroses com la mel de romaní.

FELIX

L'anell de la vida

L'endemà dins Santa Clara heí estava Dona Ainés de cos present.

Posades ses mans en creu, damunt son pit i ostentant el magnífic anell de les seues novianses que ferit per les vives flamades de les dotze flama-jans atxes que en son entorn cremaven, despedia uns llambretjaments que cridava l'atenció a tota la concurrència de la fúnebre funció. El decapvespre continuava el concurs de la gent. Moltes persones se miraven més l'anell que la morta, a l'hora baixa unes persones aixecaren una llosa en mig de l'església taparen es baul i amb dues cordes l'anaven baixant dins el vas el temps que els ploradors resaven un Pare nostre taparen amb la mateixa llosa i se despediren amb un «que la vejem en el Cel».

Aquell vespre després de tancada l'església s'escolà s'aturà a casa donat i el temps que fumaven tengueren les següents raons.

—Has vist Toni, quin anell tan precios que duia en el dit!

—Sí l'he vist? i bé que l'he mirat; deu valer molts de duros i perquè haurán enterrat tan preciosa alhaca?

—Sí fós un pobre con nòltras no l'heí haurien enterrat. No haurien mirat si l'hi feien mal.

—Diuen que no l'hi han pogut treure per mo't que hagen fet.

—Riute'n. Lo que és jo aviat l'heí tendria defora,

—¿I perquè no heu proves?

—Perquè no heu proves tu?

—Perquè tot sol és cor no'm basta.

—Idó tots dos estam en el mateix cas; vols veni en mi i veurás que aviat li trec del dit?

—Idó anem-hi tots dos, tan mateix la terra el s'ha de menjar. Si mos afien direm qu'era per donar-lo a n'és senyó jove, i si no, el vendrem i mos partirem sa ganància.

—Has parlat be, podrem anar hi després de mitja nit, quant tothom dormi destapam i tornam tapar. i. que's estat? No res.

—Conforme. Així quedam.

(Seguirá)

PROGRAMA.

De les festes que ls dies 14 i 15 d aquest més se celebrarán a la COLONIA DE SANT PERE

DISSAPTE—El vespre, després del Rosari, solemnes Completes.

DIUMENGE—dia 14—Varies misses i després de la Missa de les 8 se ferá la capta de les joyes pel cos, segons costum.

A les NOU I MITJA—Ofici major amb sermó que ferà el Rt. D. Andreu Caselles Pvre. de Artá.

Abans de l'Ofici es beneirà la «Font del Batisme» de la Parròquia.

A la sortida de l'Ofici refresc per les autoritats, homes, i demés.

Acte seguit corregudes al Còs amb premis extraordinaris pels bons corredors i bestia.

El capvespre molts i alegres entreteniments per la gent gran i menuda.

A les QUATRE I MITJA—Extraordinaries carregudes de cintes a les quals podrán prendre-hi part aquells corredors que abans haurán prés número.

Acabades les corregudes se comensarà el típic ball de boleros, i jotes i copeos a estil del país.

DILLUNS—Día 15—Varies misses, i a les NOU ofici major de la diada amb sermó.

A la sortida de l'ofici se ferá benedicció solemne del solar que l Magnífic Ajuntament d'Artá regala a la Colònia per fer una escola pels nins i joves.

Després corregudes dels sacs pel joves i nins.

Al capvespre, palo ensabonut i altres jocs—Corregudes de cintes pels joves de la Colònia i altres que heí vulguin prendre part i tot seguit ball com el dia abans.

LA COMISSIO

REGISTRE

MORTS

Dia 30—Miquel Pasqual Pastor de 2 mesos fill d'en Arnau Poll i na Catalina Vives d'atrepria.

Dia 4, Agost, Juan Esteva Servera de 80 anys (a Amo de S'Ametllará fadrí, de Càncer del ronyó.

Dia 4—Paula Bonnia Pomar, fadrina de 23 anys (a Marina, de Tuberculosis pulmonar

NAIXEMENTS

31 de juliol—Antoni Grau Manta-ner fill d'en Bartomeu de Cas Bonbu i na Margalida de l'amor Toni de Son Forté.

MATRIMONIS

Dia 2—Antoni Brunet Sanchó (a Escrivá amb Rosa Fuster i Fuster (a) Mosca, fadrins.

De Son Servera

Al fi donaren comensament fa alguns dies a les obres d'explanació de la nova carretera que unirà el nostre poble amb Capdepera.

Ha comensat la recolecció de metles L'esplet magre de tot.

Com cada any tenim enguany que llamentem el mal de porcs grassos que per desgracia s'extén considerablement. Ni ha moltíssims d'atacats si be no s'en moren gaire.

Per disposició de l'Ajuntament s'ha posat torn per dur-s en aigo de la Font de la Canal. Está prohibít tra-ginar aigo de dita font sense una autorisació firmada pel Batle

I ja que d'aigo parlam es con-e-nient anotar l'exca-és d'aquest líquit que prové de La Font d'En Llissa. En prova d'aixó terim moltes d'hores els abeuradors i cantines de la vila aixuts.

L'any passat no obstant haver-hi estrenyemat d'aigua al menys n'hi havia per atendre a les necessidats més presentories grácies al zel demostrat pel digne expresident de la comissió municipal d'aigos D. Rafel J. Galmés; aquest any apenes de la Font d'En Llissa arriba aigo per beure.

Convendria que respecte a n'el particular les nostrés autoritats adoptassen les mesures pertinents.

Mort—Jaume Vives (a) Llanut el qual en vida fonc actiu representant de la Companyia Trasanlántica. (E. P. D.)

Corresponsal.

Les festes de Sant Salvador

Sense caràcter extraordinari i dins les limitacions del esquetit presupost que per elles se consigna les festes de St. Salvador s'han desanrollades dins un ambient molt animat. Desde el dissapte se nota ja gran afluència de gent externa i de moltíssims artanencs que viuen fora de la nostra vila i aquesta afluència durà fins el dia de St. Salvadoret, qu'essent diumenge se vegé tan animat com el dia de St. Salvador. I hei ha que desenganar-se; *la gent fa sa festa* Els passeigs i carrers principals especiatment horabaixa i vetlada eren replens, fent-se difícil el transitar.

Les funcions religioses foren solemnisimes El dia 6 oficià el Rt. Sr. Rector D. Juan Rubio, i presidí el chor l'ex Rector nostre Rt. D. Gabriel Salva. La «Capella de Manacor» cantà magistralment la Missa de Kerle que en conjunt, resu'ta molt be. Hei ha que pensar la dificultat qu'enclou la música polifònica sense acompanyament no obstant, en cap de les parts se canvia mai de tot i sorti sempre molt animat. El sermó que predicà el Rt. P. Juan Gmard de St. Felip Netí resultà una passa oratoria saturada de belles descripcions del nostre terme i de notícies històriques de la nostra vila enrodant el tema; *Aria* centre de vida natural, humana i sobre humana.

El dia 7 festa de la Patrona digué l'Ofici a St. Salvador el Rt. D. Francesc Sureda Banas, Castreense, efectuant abans el Sr Rector la benedicció de dos retaules del mateix gust dels demés de l'Oratori per posar en les capelles laterals, donatiu d'una fill il·lustre d'Artà enamorat de N. Ona la Verge de St Salvador.

El Rt. D. Pere Amorós teixí un hermos i ple penegiric explicant els devers recíprocs dels Patrons protectors amb els protegits. Fou un sermó macís, ben arrodmit, dit amb la sencillesa tant natural i tant escaient en l'orador però ple de bels conceptes; matusats de fetes miraculosos que guarden la nostra tradició i la nostra història. Tothom en so'tí satisfet.

En el chor, una agrupacio de joves dirigits p'en Josep Llabrés (a) Escolá, als que s'hi ajuntaren alguns sacer lots, cantà la Missa *Te Deum Laudamus* d'en Pesossi que sortí be: ben plena. Els *solos* de tenor foren cantats p'en Paco, Cano que revelà tenir una veu ben afinada, cantar amb art i d'ell se pot esperar molt, passats alguns anys.

Un dels números qu'eren més esperats perque eren el clou de les festes era el *Concert* que en el Teatre Principal donà la «Capella de Manacor» A pesar dels dies tant pesats que feia el Teatre s'omplí d'un públic selecte, delitós de escoltar la famosa Massa coral,

El programa eren vuit pessas mestres. El tercer eston a l'aura de la funa que aqu'ix entidat s'ha sabuda

gonyar i entre totes les que cantaren causaren una fonda impressió en l'auditori D. Juan i D. Ramón, *Negra Sombra* i, cantada insuperablement, *Festa del poble*. Se veu que l'actual Director D. Ramón Ribot continua el gust i maestria dels passants Directors que tant amunt posaren el nom de la Capella,

El quartet Gayá en mig donà un concert i se guanyà molts aplaudiments especialment en «Despertar» el final de la qual l'obligaren a bisar i en *Trovador*. Cada any hei hauria d'haver un número cultural semblant, ademés dels n.ºs. de bullici que cert públic demana. Hei ha d'haver per tots els gusts. El vespre a les 10 i mitja hei hagué el concurs de Balls de pagés. Fou aquest també un dels números de més atractiu pel poble i fou una llástima que no se dispongués millor l'emplament del ball, ja que tantíssim de públic, com se aglomerá al entorn del quadrat no pogué veure conforme. Aixó ha de ser hissó pels anys venidors. Les balladores que se presentaren heu feren totes molt be. Anaven de pagesa i fins al copeo s'hi presentá un ballador vestit a l'antiga amb calsons amb bufes i jaquet,

El senyoriu de la vila, que els demés anys s'en retreia per lo qu'havia degenerat el ball, enguany hei acudí tot.

Els premis de Bolero mallorquí. Jota de bolero, Fandango, Jota malloquina i Copeo qu'estaven, anunciats foren otorgats amb aquest orde a les següents parelles:

Coloma Serra (a) Poblera amb En Juan Fernandez (a) Manuel.
Fancisca. Llaneras (a) Maleta amb el mateix ballador.

Antonia Fernandez (a) Manuela amb En Pere Ferrer (a) Cap.

Na Coloma Serra (a) Poblera amb Ramón Bisqueria (a) Carrillo.
Bárbara Cassellas (a) Boira amb En Pere Cassellas (a) Blancus.

La Banda de Música nova que dirigeix D. Antoni Gili extrená un vestit uniforme amb que segons se diu un senyor les obsequiá, i tocá en tots els Concerts i acompanyades qu'estaven en programa.

Un dels números que lamentam se deixás és el típic Ball de la Cisterna lo qual decepcioná el públic La plasseta de darrera el Santuari estigué fins ben horabaixa plena de gent qui esperava el ball i s'en hagué de tornar desilusionada. Tots els artanencs hauriem de tenir idea en que mai desaparega aquest ball qu'és tan típic tant nostre, que no s'ibem que se balli a cap altre poble d'l món.

El capvespre del dia 7 en el Velódromo hei hagué importants carreres de bixicletes i En Seu obtengué completa victoria, guanyant les dues Bides de Camped local, de velocitat i resistència. També s'hi ballaren boleros i boleras i hei hagué una entrada com mai havia tenguda l'empresa. El local en que s'hi estranaven les noves escaionades era se pot dir ben ple.

En les carreres del Cos guanyá els pollastres En Xeret.

Molts anys tots plegats.

DE CA NOSTRA

D'EXCURSIO

El Director del nostre periodie parteix cap a Menorca amb companyia del musicólec D. Baltasar Samper per aplegar de música popular pel «Cansoner Catalá»

LES TAULES DE CARN

Aquesta setmana passada foren ja trasladades a la nova Plassa d'Abastiments les taules destinades a la Venta de carns.

De fet la plassa de verdures i carns quedá inaugurada per les festes de St. Salvador i donava gust veure el moviment amb que se iniciá. Pareixia un vertader Mercat.

MORTS

Dijous de la setmana passada morí l'amon Juan Esteve de S'Ametlerá que feia ja temporada qu'estava rendit. A la acompanyada i funerals hei assisí molta gent.

També morí el mateix dia a vespre Na Paula Bonniu Pomar fadrina, fia d'eu Pere J. Marin de malaltia llarga.

Al col sien tots dos i rebia ses families el nostre condol.

ESTA' SANITARI

No tenim per ara males sanitats. La epidèmia de la rosa desaparegué i gràcies a Deu podem dir que no hi ha malalties epidèmiques ni malalts de molta gravetat, fora dels crònics

A LA COLONIA ESCOLAR

Dilluns dia 8 partiren cap a la Colònia Escolar de Portocristo les nines Bárbara Sanchó Miquel i Maria Ferrer Sureda. Les notícies que se tenen dels nins son bones.

IMPRESIONANT UNA PEL·L·CULA

Dimars passat foren aquí els Srs. D. Pere Barceló i D. J. Verger amb l'objecte de filmar lo més interessant de la pel·lícula que sobre coses de Mallorca venen formant El matí amb el cel cubert de núvols no se prestà gaire; no obstant filmaren la Torre de Canyamel amb alguns panorames més, el Castell de Capdepera, la vila dita i dones fent llatra; de tornada a Artá filmaren desde St. Salvador el panorama de la nostra vila i les murades de St. Salvador. Ademés lograren fer improvisar el típic ball de la cisterna, i altre

ball de pagés, pels quals se trobaren tres parelles i el xeremier de Son Forté que vengué expressament. Al tornar s'en anaren a penbre els dos talayets de Sa Canova.

NINETS MORTS

El dia 30 de juliol morí el parvulet Miquel Pascual Pastor fill de Mestre Arnau Poll i de Na Vives que desde sa naixença estava ja delicadet.

—El dia de St. Salvadoret també s'en pujá al cel el niuet Andréu Tous Soler, fill de Mestre Pere Canals i de Na

Juana de la Farinera. A la acompanyada hei assistí moltíssima gent. Deu doni consol a ses famílies a na qui acompanyam amb el sentiment.

NOMBRAMENT DE SECRETARI

El nostre Magnífic Ajuntament, dimecres de la setmana passada, reunit en sessió extraordinària del ple, va acordar per unanimitat com nare Secretari Municipal a D. Ferrán Moscardó Canals que fins ara ho era d'Algaida,

Rebi la més coral enhorabona.

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

B^{ME}. FLAQUER (A) MANGOL

SERVICI I DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA

DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO Artá--Can Mangol, Angulo

• --Can Comuna Gentro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I Ponedores, INCUBADORES,
ANELLES. PLANS I CONSULTES

—(A) CONSELL-MALLORCA—

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 9 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Eusaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans
panets, galletes, bescuits, rolets, i tota
cast d' pasticeria.

TAMBÉ SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DISPAG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'eucárregs.

Direcció a Palma: Harina 8. An es costat
des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º. 5

LAS NOVEDADES

EN

Tejidos

Merceria

Perfumeria

DE JUAN VICENS

CALLE DE ANTONIO BLANES 38

Automòvils de llogar

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació.

Teneu servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI